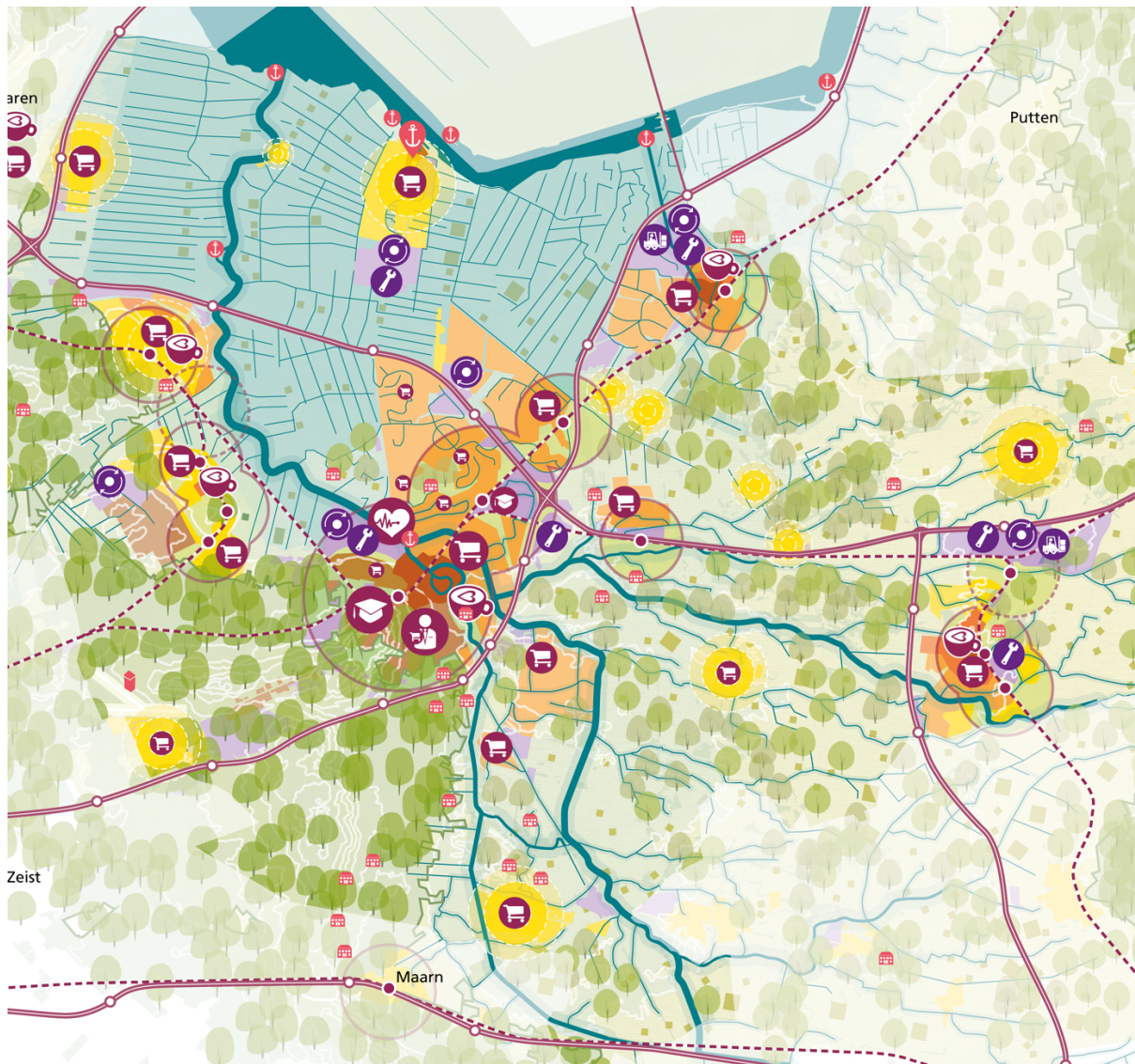

Nota van beantwoording

Zienswijzen concept RRV Regio Amersfoort

Oktober 2017

Voorwoord

In mei en juni 2017 is de concept-Regionale Ruimtelijke Visie Regio Amersfoort (RRV) in alle gemeenteraden van de regio behandeld. Ook andere betrokkenen is van 21 april 2017 t/m 10 juli 2017 de gelegenheid geboden om een reactie in te dienen op de concept-RRV. De provincies Gelderland en Utrecht zijn actief benaderd om een schriftelijke reactie te geven. In deze Nota van beantwoording zijn alle reacties gebundeld en van commentaar voorzien.

De Nota van Beantwoording wordt in september 2017 vastgesteld door het Bestuurlijk Overleg Ruimte en Wonen van Regio Amersfoort en in het najaar van 2017 gelijktijdig met de definitieve RRV aangeboden aan alle gemeenteraden. De definitieve RRV wordt voor 21 december 2017 ter besluitvorming in alle raden geagendeerd.

Ingediende zienswijzen

Er zijn 22 zienswijzen en reacties op de concept RRV ontvangen. Verderop is hiervan een compleet overzicht opgenomen, zowel alfabetisch op indiener als op volgorde van binnenkomst. De zienswijzen zijn uiteenlopend van karakter. Sommige bevatten verschillende op- en aanmerkingen, andere indieners hebben laten weten dat zij zich volledig kunnen vinden in de concept RRV. Dit laatste geldt voor de gemeenten Baarn, Barneveld, Bunschoten en Eemnes.

Sommige reacties benoemen aspecten die wel in de RRV staan, maar kennelijk niet duidelijk genoeg naar voren komen. Voor een snel inzicht in de hoofdlijnen van de RRV, wordt daarom een samenvatting toegevoegd aan de RRV.

Groei met kwaliteit

De RRV gaat uit van groei met kwaliteit. Over dit punt zijn verschillende kritische vragen en opmerkingen gemaakt en daarom wordt dat hier nog apart toegelicht. Het streven naar meer kwaliteit staat in de reacties niet ter discussie, maar er leeft bij sommigen wel zorg over aard en omvang van de groei. Deze zorg neemt de Regio Amersfoort bijzonder serieus. Sterker, dit is een belangrijke aanleiding geweest voor het opstellen van de Regionale Ruimtelijke Visie.

Groei is geen doel op zich. Maar de Regio Amersfoort groeit, zowel van binnenuit als door veranderingen in de demografische en economische structuur van Nederland. Dit leidt tot groei van alle vormen van mobiliteit, groei de recreatieve druk, groei van toerisme, groei van de werkgelegenheid en de groei van de woningbehoefte. Daarnaast vinden er ook nog een aantal grote veranderingen plaats die ook zullen leiden tot een groeiende druk op de beschikbare ruimte. Denk bijvoorbeeld aan de groeiende behoefte aan ruimte voor energieopwekking (zoals zonnepanelen en windmolens) en de noodzakelijke ruimte voor het opvangen van de gevolgen van de klimaatverandering (zoals waterberging en het voorkomen van hittestress).

Als we niets doen zal de groei ten koste gaan van de kwaliteiten die deze regio zo dierbaar zijn. Dan gaat het recht van de sterkste gelden en komen kwetsbare groepen en kwetsbare landschappen onder druk te staan. Als er bijvoorbeeld geen woningen worden gebouwd om de groei op te vangen, zullen de woningprijzen stijgen en moeten lagere inkomensgroepen uitwijken naar elders. Bovendien komt het draagvlak voor voorzieningen dan onder druk te staan. Het onbeperkt toelaten van groei leidt daarentegen tot aantasting van de leefkwaliteit.

In de RRV gaat kwaliteit boven kwantiteit. Differentiatie van de woningvoorraad, passend bij de specifieke kwaliteiten van de gemeente, is bijvoorbeeld belangrijker dan de productie van aantallen. Maar desondanks is het onvermijdelijk om moeilijke keuzes te maken over het toekomstig ruimtegebruik van een locatie. De eerste belangrijke keuze is dat het grootste deel van de groei wordt opgevangen in bestaand bebouwd gebied. Zowel in de steden als dorpen wordt ingezet op het efficiënter benutten van de bestaande bebouwde omgeving. Verdichting en transformatie zijn bijvoorbeeld twee belangrijke strategieën die ervoor moeten zorgen dat het landschap zoveel mogelijk gespaard kan blijven. Soms is uitbreiding echter onvermijdelijk. Zowel verdichting van bestaand bebouwd gebied als de realisatie van uitbreidingslocaties vraagt om moeilijke keuzes. Om deze moeilijke keuzes in goede banen te leiden zijn er in de

RRV duidelijke kwalitatieve voorwaarden geformuleerd die stuk voor stuk inzetten op het versterken van de regionale kwaliteiten (zie hierna in de samenvatting van de RRV een opsomming hiervan).

Leeswijzer

Allereerst wordt op de volgende pagina's een compleet overzicht weergegeven van alle insprekers, zowel alfabetisch op indiener als op volgorde van binnenkomst.

Vervolgens wordt de samenvatting van de RRV weergegeven, die integraal aan de definitieve RRV wordt toegevoegd.

Deze Nota van Beantwoording is verder geordend aan de hand van de hoofdstukken van de RRV.

Achtereenvolgens komt per hoofdstuk aan de orde:

- Het thema waarop de reactie betrekking heeft;
- Een nummer dat verwijst naar de naam van de indiener;
- Een samenvatting van de zienswijze;
- De reactie van Regio Amersfoort op de zienswijze;
- De tekstwijziging die in de RRV is doorgevoerd door deze reactie.

Bij de tekstwijzigingen is aangegeven op welke pagina van de conceptversie van de RRV een wijziging wordt doorgevoerd. In de definitieve RRV vindt u dit tekstvoorstel twee pagina's verder, omdat aan het begin van de RRV een samenvatting van twee pagina's is ingevoegd.

Naast de inhoudelijke wijzigingen die zijn opgenomen in deze Nota van Beantwoording is er ook een beperkt aantal ambtshalve eind redactionele wijzigingen (spellingscorrecties) in de teksten aangebracht.

Inhoudsopgave alfabetisch op naam indiener zienswijze

Naam indiener zienswijze	Nummer
Federatie Bedrijvenkringen Regio Amersfoort	02
Gemeente Amersfoort	08
Gemeente Baarn	09
Gemeente Barneveld	10
Gemeente Bunschoten	16
Gemeente Eemnes	11
Gemeente Leusden	12
Gemeente Nijkerk	13
Gemeente Soest	14
Gemeente Woudenberg	15
Inwoner A	04
Inwoner B	05
Inwoner C	18
Provincie Gelderland	22
Provincie Utrecht	07
Regio Noord Veluwe	06
Samenwerkende Groeperingen Leefbaar Amersfoort	19
Samenwerkende Woningcorporaties Eem- en Gelderse Vallei (SWEV)	01
Stichting Behoud Eemvallei / VVP	17
Stichting Natuur en Milieuzorg Noord West Veluwe	03
Veiligheidsregio Utrecht	20
Waterschap Vallei en Veluwe	21

Inhoudsopgave zienswijze op volgorde van binnenkomst

Naam indiener zienswijze	Nummer
Samenwerkende Woningcorporaties Eem- en Gelderse Vallei (SWEV)	01
Federatie Bedrijvenkringen Regio Amersfoort	02
Stichting Natuur en Milieuzorg Noord West Veluwe	03
Inwoner A	04
Inwoner B	05
Regio Noord Veluwe	06
Provincie Utrecht	07
Gemeente Amersfoort	08
Gemeente Baarn	09
Gemeente Barneveld	10
Gemeente Eemnes	11
Gemeente Leusden	12
Gemeente Nijkerk	13
Gemeente Soest	14
Gemeente Woudenberg	15
Gemeente Bunschoten	16
Stichting Behoud Eemvallei / VVP	17
Inwoner C	18
Samenwerkende Groeperingen Leefbaar Amersfoort	19
Veiligheidsregio Utrecht	20
Waterschap Vallei en Veluwe	21
Provincie Gelderland	22

Samenvatting RRV

Doel en status

Regio Amersfoort is een aantrekkelijke en vitale regio. De RRV biedt een leidraad voor de ruimtelijke ontwikkeling van Regio Amersfoort, zodat deze ook op langere termijn aantrekkelijk en vitaal kan blijven. Meer concreet gaat het om het vinden van een goede balans tussen de ruimtevragers in de regio (zoals groen, wonen, werken, detailhandel, voorzieningen, verkeer, energie).

De RRV geldt als één van de bouwstenen voor de gemeentelijke Omgevingsvisies en wordt ingebracht bij de provincies Utrecht en Gelderland voor hun Omgevingsvisie. Het maakt ook naar Rijk en maatschappelijke partners en samenleving duidelijk waar de samenwerkende gemeenten van Regio Amersfoort voor gaan: behoud en versterking van vitaliteit en kwaliteit. Met de RRV worden krachten gebundeld; de regio is meer dan de som der delen!

Twee principes

Regio Amersfoort is een prachtige regio met vele kwaliteiten. Deze regionale kwaliteiten vormen de basis voor de visie. Op onze regio komen veel zaken af. Het gaat dan om (inter)nationale trends als de groei van de bevolking in de Randstad en een toename van de mobiliteit. Dergelijke trends zijn, evenals de kwaliteiten, sturend voor de visie.

Het is van belang om de ontwikkelingen die op Regio Amersfoort af komen te benutten en op een goede plaats te laten landen. Met name de vraag naar woningen en werklocaties kunnen we niet beïnvloeden. De plannen van gemeenten voorzien in het opvangen van de behoefte aan woningen en bedrijventerreinen tot ongeveer 2030. Voor de periode daarna voorzien we op basis van de huidige prognose een tekort aan woningbouwlocaties en moet voor bedrijventerreinen nog worden gekozen welke "zachte" plannen (nog niet opgenomen in provinciaal beleid) hard worden gemaakt. Als er minder woningen worden gebouwd dan waar vraag naar is, dan leidt dat tot prijsopdrijving door schaarste. Lage- en middeninkomensgroepen worden uit de regio verdrongen. Verder zal het draagvlak voor voorzieningen afnemen.

Het is urgent om nu al een regionale visie te hebben op dit vraagstuk. 2030 lijkt nog ver weg, maar het kiezen van woningbouwlocaties en planontwikkeling kost tijd (circa 10 jaar). Bovendien is er een grote bandbreedte in de prognoses; het woningtekort kan zich ook al eerder aandienen. Verder stelt de provincie Utrecht volgend jaar een Omgevingsvisie op en daarin zien wij graag vertaald wat het wensbeeld van Regio Amersfoort is voor de toekomst. Ook aan de provincie Gelderland maken wij ons wensbeeld graag kenbaar.

De visie kent twee hoofdprincipes, die helpen om de kwaliteiten te borgen, ook als de druk op woningmarkt toeneemt. Het eerste principe is dat de groei zoveel mogelijk wordt opgevangen in bestaand bebouwd gebied. Het tweede principe is dat er ruimte wordt geboden voor beperkte groei om de dorpen vitaal te houden en dat de groei waarvoor nu nog geen locaties zijn aangewezen, maar die wel noodzakelijk is, wordt opgevangen in het regionale hart (Amersfoort, Leusden, Nijkerk, Soest). In de visie worden geen woningbouwlocaties aangewezen, omdat dit nu nog niet aan de orde is. Monitoring moet uitwijzen of en wanneer het tekort aan locaties zich voordoet. En omdat planontwikkeling tijd kost, wordt 10 jaar voordat dit tekort zich voordoet aan de raden voorgesteld om te starten met een locatieverkenning.

Voorwaarden

De kwaliteiten van de regio vormen de basis voor de visie. Om aantrekkelijk en vitaal te blijven is een aantal kwalitatieve voorwaarden geformuleerd. Deze voorwaarden zijn beschreven aan de hand van de thema's die kwaliteit van de regio bepalen. Het gaat om de volgende 12 voorwaarden:

Van nature aantrekkelijk:

1. Het watersysteem wordt ingezet als drager voor klimaatadaptatie, regionale identiteit en ruimtelijke ontwikkeling

2. Het waardevolle landschap wordt behouden en versterkt

Kloppend hart van Nederland

3. Verbeter de (inter)regionale bereikbaarheid
4. Bereikbaarheid is het sturende principe voor ruimtelijke ontwikkelingen
5. Zet in op de fiets

Lokaal vitaal samen sterk

6. Versterk de bestaande centra
7. Versterk Amersfoort als regionaal centrum
8. Versterking regionale recreatieve structuur

Denkers en doeners

9. Realiseer onderscheidende woon- en werkmilieus die gebruik maken van de specifieke kwaliteit van de locatie
10. Schep condities voor interactiemilieus waar denkers en doeners elkaar kunnen ontmoeten
11. Zet in op een duurzame circulaire economie & regionale energietransitie
12. Kies voor twee sporen in de landbouwsector; schaalvergroting en regionalisering

Uitvoeringsprogramma

De visie sluit af met een uitvoeringsprogramma, waarin zichtbaar wordt op welke manier de vraagstukken uit de RRV tot uitvoering kunnen komen. Deze acties zijn deels al gaande. Nieuwe acties die als uitvloeisel van de RRV gestart worden zijn:

- Economisch programma opzetten om meer synergie tussen denkers en doeners te bewerkstelligen;
- Ambitiedocument voor het landelijk gebied opstellen;
- Zonering van recreatiegebieden;
- Regionaal energie-afsprakenkader opstellen;
- Zodra uit de periodieke monitoring van vraag en aanbod van woningen blijkt dat de dan voorziene bouwlocaties ontoereikend zijn om te voorzien in de dan geraamde woningbehoefte op langere termijn, neemt de Regio het initiatief dat de vier gemeenten in het regionale hart een gezamenlijk proces starten om op zoek te gaan naar nieuwe bouwlocaties. Een voorstel hiervoor wordt op dat moment voorgelegd aan de vier gemeenteraden. Bij het bepalen van het tijdstip waarop dit initiatief wordt genomen wordt er rekening mee gehouden dat het proces om te komen tot de daadwerkelijke realisering van de bebouwing van dergelijke nieuwe locaties in Nederland circa 10 jaar doorlooptijd vergt.

Bij alle acties is aangegeven wanneer deze spelen. De gemeenteraden zijn het bevoegde orgaan op een groot aantal ruimtelijke orderings kwesties. Voordat met een actie wordt gestart wordt een Bestuursopdracht opgesteld door Regio Amersfoort, het samenwerkingsverband van 9 gemeenten. Daarin wordt aandacht besteed aan het waarom, wie, wat en wanneer van de actie. De uitwerking vindt, net als de regionale samenwerking in het algemeen, plaats op vrijwillige basis. Vertrouwen is daarbij een sleutelwoord!

Thema	Indiener	Samenvatting zienswijze	Reactie Regio Amersfoort	Tekstwijziging in RRV
Algemeen				
	10	Geen wensen en/of bedenkingen met betrekking tot de Regionale Ruimtelijke Visie	Hiervan wordt kennisgenomen.	
	11	Geen inhoudelijke opmerkingen en waardering richting Regio Amersfoort over de opgestelde visie	Hiervan wordt kennisgenomen.	
	16	De concept Regionale Ruimtelijke Visie van de Regio Amersfoort wordt onderschreven.	Hiervan wordt kennisgenomen.	
	09	De RRV erkent de positie van Baarn als kleine gemeente aan de rand van de regio, deels ook kijkend naar de Regio Gooi en Vechtstreek en Amsterdam. Deze positie biedt kansen voor de gemeente Baarn en de Regio Amersfoort, die in de visie ook zijn verwoord, maar voor Baarn ook kwetsbaar is. Daarvoor zal in de visie voldoende aandacht zijn.	Hiervan wordt kennisgenomen.	
Voorwoord en inleiding				
Trans regionale samenhang	06, 13, 22	In de Concept RRV blijft de samenhang met omliggende regio's onderbelicht. Dit geldt vooral voor de Regio Noord Veluwe. Zelfs op de overzichtskaart wordt deze Regio niet genoemd.	De Concept RRV positioneert de regio Amersfoort nadrukkelijk in een krachtenveld dat de regio overstijgt. Naast de genoemde regio's Food Valley, Metropoolregio Amsterdam, U10 en Flevoland moet Regio Noord Veluwe nog genoemd worden.	Aanpassing van de kaart op de pagina's 6-7 en het toevoegen van de Regio Noord Veluwe in het bijschrift: "De naburige provincies Noord-Holland en Flevoland zijn van invloed, maar vooral de vier aangrenzende regio's: de Metropoolregio Amsterdam, de U10 (stadsregio Utrecht), Food Valley en Regio Noord Veluwe."
Omgevingsveiligheid	20	In het voorwoord van de regionale visie wordt de vraag gesteld: "Hoe kunnen mensen in de toekomst nog steeds op een prettige manier wonen en werken?". Mensen kunnen alleen op een prettige manier wonen en werken wanneer zij zich ook veilig voelen. Dit aspect wordt echter niet verder uitgewerkt in de visie. Omgevingsveiligheid heeft in deze regio onder andere betrekking op waterveiligheid, bedrijven met gevaarlijke stoffen, transport van gevaarlijke stoffen en natuurbrand.	Omgevingsveiligheid speelt vanzelfsprekend een belangrijke rol in een aantrekkelijke en vitale regio. De regionale visie spitst zich vooral toe op de grote ruimtevragers voor de toekomst. Vanuit het oogpunt van veiligheid is dit de waterveiligheid. Deze is nadrukkelijk uitgewerkt in de RRV. Bedrijven met gevaarlijke stoffen, transport van gevaarlijke stoffen en natuurbrand zijn belangrijke onderwerpen bij de concretisering van de ruimtelijke transitieopgaven. Omgevingsveiligheid dient dus integraal meegenomen te worden bij de uitwerking van plannen voor locaties. Deze verantwoordelijkheid	Omgevingsveiligheid is verwerkt in de RRV voor zover dit een regionale aangelegenheid is en er is daarom geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.

			ligt bij de gemeenten (en niet bij de regio).	
Herijking visie	19	De RRV is geschreven vanuit de behoefte tot groei en claims op de ruimte, waarbij met name de gemeente Amersfoort een te groot aandeel in de woningbouw zou moeten opvangen. Belangrijke uitgangspunten zouden moeten zijn: · Leefbaarheid staat boven groei · Groen behoud staat boven groei. Amersfoort zal uitleggebieden als Hoogland West, Stoutenburg Noord, Vathorst Noord en Vathorst West niet bebouwen. · Binnenstedelijk groen heeft een belangrijke functie in het behoud dan wel het versterken van klimaatbestendigheid. Binnenstedelijk zal Amersfoort niet in groene gebieden bouwen. · Leefbaarheid staat boven verdichting. Amersfoort zal daarom nog beperkt binnenstedelijk bouwen · Bewoners praten mee over bouwlocaties. De Amersfoortse wijken hebben hun eigen dynamiek. Wijkbewoners moeten daarom mee kunnen beslissen over bouwlocaties. · Kwaliteit staat boven kwantiteit. Amersfoort kiest daarom voor behoud van de maat en schaal van Amersfoort. · Bereikbaarheid met fiets en openbaar vervoer staat centraal · Investeren in duurzaamheid doe je niet door bouwen, maar door transitie	Groei is geen doel op zich. Maar de Regio Amersfoort groeit, zowel van binnenuit als door veranderingen in de demografische en economische structuur van Nederland. Als er geen woningen worden gebouwd om de groei op te vangen dan zullen de woningprijzen stijgen en lagere inkomensgroepen moeten uitwijken naar elders. Bovendien komt het draagvlak voor voorzieningen dan onder druk te staan. Het onbeperkt toelaten van groei leidt tot aantasting van de leefkwaliteit (zie pagina 23, 2^e alinea). Daarom staat in de RRV kwaliteit voorop, ook bij groei. Hiervoor zijn duidelijke voorwaarden geformuleerd. Deze voorwaarden komen deels overeen met uitgangspunten genoemd door de SGLA, maar wijken daar deels ook vanaf. De hoofdlijn van de visie is weergegeven in het ruimtelijk concept en kent twee hoofdprincipes. Het eerste principe is dat de groei zoveel mogelijk wordt opgevangen in bestaand bebouwd gebied. Het tweede principe is dat er ruimte wordt geboden voor beperkte groei om de dorpen vitaal te houden en dat de groei waarvoor nu nog geen locaties zijn aangewezen, maar die wel noodzakelijk is, wordt opgevangen in het regionale hart (Amersfoort, Leusden, Nijkerk, Soest). In de visie worden geen woningbouwlocaties aangewezen, omdat dit nu nog niet aan de orde is. Monitoring moet uitwijzen of en wanneer het tekort aan locaties zich voordoet. En omdat planontwikkeling tijd kost, wordt 10 jaar voordat dit tekort zich voordoet aan de raden voorgesteld om te starten met een locatieverkenning. Amersfoort moet een groot deel van de regionale woningbouwopgave opvangen, omdat de woningvraag daar ook het grootst is (in absolute aantallen). Daar komt bij dat juist in Amersfoort het tekort het grootst is (meer vraag dan aanbod voorzien). In de RRV wordt juist voorgesteld in dit tekort te voorzien in het regionale hart (ASNL) en dus niet alleen in Amersfoort.	De RRV stelt kwaliteit voorop, ook bij groei. Hiervoor zijn duidelijke voorwaarden geformuleerd. Deze komen deels overeen met de uitgangspunten en voorwaarden van de ingediende zienswijze. De overige punten van de zienswijze zijn tijdens het opstellen van de visie nadrukkelijk meegenomen en afgevalen. Wij zien geen aanleiding om deze alsnog in de RRV op te nemen. Deze zienswijze leidt dus niet tot een aanpassing van de tekst. Wel worden er in hoofdstuk 4 enige wijzigingen doorgevoerd waaruit blijkt dat kwaliteit voorop staat (zie pagina 18 van deze Nota van Beantwoording, waar het gaat om hoofdstuk 4).

Omgevingsveiligheid	20	In het voorwoord van de regionale visie wordt de vraag gesteld: "Hoe kunnen mensen in de toekomst nog steeds op een prettige manier wonen en werken?". Mensen kunnen alleen op een prettige manier wonen en werken wanneer zij zich ook veilig voelen. Dit aspect wordt echter niet verder uitgewerkt in de visie. Omgevingsveiligheid heeft in deze regio onder andere betrekking op waterveiligheid, bedrijven met gevaarlijke stoffen, transport van gevaarlijke stoffen en natuurbrand.	Omgevingsveiligheid speelt vanzelfsprekend een belangrijke rol in een aantrekkelijke en vitale regio. De regionale visie spitst zich vooral toe op de grote ruimtevragers voor de toekomst. Vanuit het oogpunt van veiligheid is dit de waterveiligheid. Deze is nadrukkelijk uitgewerkt in de RRV. Bedrijven met gevaarlijke stoffen, transport van gevaarlijke stoffen en natuurbrand zijn belangrijke onderwerpen bij de concretisering van de ruimtelijke transitieopgaven. Omgevingsveiligheid dient dus integraal meegenomen te worden bij de uitwerking van plannen voor locaties. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de gemeenten (en niet bij de regio).	Omgevingsveiligheid is verwerkt in de RRV voor zover dit een regionale aangelegenheid is en er is daarom geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.

Thema	Indiener	Samenvatting	Reactie Regio Amersfoort	Tekstwijziging in RRV
2. (Inter) nationale trends beïnvloeden de regionale visie				
Groei	03, 05, 17	Het valt nog te bezien of de regio zal blijven groeien. Voor de woningbouwprognoses zijn in de concept 'Regionale Ruimtelijke Visie Regio Amersfoort' de cijfers gebruikt van het EIB, het Economisch Instituut voor de Bouw. Volgens dit onderzoek was er in 2013 een uitbreidingsvraag tot 2040 van 36.800 woningen. Echter, in hetzelfde rapport erkent het EIB dat het CBS een veel lagere raming maakt. Deze lag in 2013 zo'n 9.000 (!) woningen lager. Dus een uitbreidingsvraag van 27.800 woningen. Bovendien stamt het EIB-onderzoek uit 2013 en is het dus gedateerd. Kijken we naar de recentere onderzoeken van het CBS/PBL uit 2016, dan kan geconstateerd worden dat een deel van de inhaalslag tussen 2013 en 2016 is gerealiseerd, en dat de uitbreidingsvraag tussen 2017 en 2040 wordt begroot op 25.900 woningen. Dat is dus een enorm groot verschil met de aanname uit het EIB-rapport van 2013 waarin wordt uitgegaan van een uitbreidingsvraag van 36.800 woningen. Laat een onafhankelijke organisatie, bijvoorbeeld CBS en/of Planbureau voor de Leefomgeving een regiospecifieke prognose van de woonbehoefte opstellen. Waarbij ook rekening wordt gehouden met gevolgen voor krimpgebieden elders in het land.	Er komt groei op deze regio af. De bestaande plancapaciteit voorziet daar nog niet in. Hoe groot de groei precies zal zijn weten we niet, daar zijn verschillende prognoses voor. Wij hebben het EIB-rapport als basis genomen voor de RRV omdat dit onderzoek speciaal voor en i.o.v. onze regio is opgesteld en vraag en aanbod tegen elkaar afzet. De komende jaren blijven we vraag en aanbod monitoren. In de RRV geven we aan dat we 10 jaar voordat we tekort voorzien, nieuwe uitbreidingslocaties aanwijzen in het regionale hart. Overigens wijzen wij erop dat ook de regionale groeiverwachtingen van het CBS/PBL sinds 2013 aanzienlijk zijn gecorrigeerd. Ging men in 2013 nog uit van een groei tot 2040 met 28.000 inwoners, in 2016 gaat het CBS uit van een groei van 59.100 inwoners. Dat is in drie jaar tijd meer dan een verdubbeling.	Aanpassing tekst pagina 23, eerste alinea: na: ".....Naar verwachting zal de planvoorraad tussen 2025 en 2030 in de hele regio opraken, terwijl de woningbehoefte zeker tot 2040 door zal groeien. Dit zal leiden tot groeiende schaarste op de woningmarkt." wordt ingevoegd: "Deze analyse wordt ondersteund door de meest recente cijfers van het CBS. De prognose van de regionale bevolkingsgroei tot 2040 is op dit moment al twee keer hoger dan in 2013 werd verondersteld (bron: CBS 2017)."
De stad in opkomst	19	Waarop is deze aanname gebaseerd: "Vooral Utrecht en Amsterdam hebben een grote aantrekkingskracht. De eerstvolgende stap in de wooncarrière is vaak een woning in de nabijheid van deze steden met een goede verhouding tussen prijs en kwaliteit. Voor deze groep biedt de regio Amersfoort een aantrekkelijk vestigingsklimaat."	Bronnen: 1. PBL, Trek naar de stad (2015) 2. PBL, De Nederlandse bevolking in beeld (2014) 3. CBS Statline, Verhuisde personen; binnen gemeenten, tussen gemeenten, regio (2016)	Toevoegen bronnen aan tekst pagina 18: 1. PBL, Trek naar de stad (2015) 2. PBL, De Nederlandse bevolking in beeld (2014) 3. CBS Statline, Verhuisde personen; binnen gemeenten, tussen gemeenten, regio (2016)
Werk volgt wonen	19	Waarop is deze aanname gebaseerd: "Werk gaat steeds meer wonen volgen en dat gebeurt steeds meer in stedelijk gebied. Het economisch en maatschappelijk zwaartepunt komt hierdoor steeds meer in stedelijk gebied te liggen."	Bron: PBL, De verdeelde triomf, verkenning van stedelijk-economische ongelijkheid en opties voor beleid (2016)	Toevoegen bron aan tekst pagina 18: PBL, "De verdeelde triomf, verkenning van stedelijk-economische ongelijkheid en opties voor beleid (2016)"
Dorps en landelijk wonen	19	Groeiende vraag naar dorpse en landelijke woonmilieus in de directe nabijheid van de Randstad lijkt in tegenspraak met eerdere conclusies over stedelijke milieus.	De trek naar de stad is breder dan deze term doet vermoeden. Dit kan in de tekst beter worden geduïd. Het gaat om de trek naar stedelijke regio's waar een gevarieerd aanbod aan woon- en werkmilieus beschikbaar is. Dus ook	Op pagina 17 wordt bij "2. De stad in opkomst" de eerste zin als volgt: "Er zijn goede argumenten om te veronderstellen dat de stedelijke regio's in de toekomst blijven groeien."

			dorpse en landelijke woonmilieus. Zie voor een nadere aanduiding hiervan ook de woningmarktmonitor van de provincie Utrecht. In de tekst zal duidelijk worden gemaakt dat het om de stedelijke regio's gaat. De ogenschijnlijke tegenstelling die in deze zienswijze wordt genoemd is er niet.	
Toenemende mobiliteit	19	De visie gaat uit van een toenemende mobiliteit. Er wordt geen rekening gehouden met nieuwe ontwikkelingen op gebied van vervoer, afnemende energieverbruiksmogelijkheden etc. In feite gaat men uit van een verouderde visie op mobiliteit. Natuurlijk gaan er steeds meer mensen in Amsterdam, Utrecht en Flevoland wonen en werken, maar als mensen gaan wonen waar ze werken is er geen probleem. Bovendien is het snelwegennetwerk op orde als VERDER is gerealiseerd (Planstudies Hoevelaken en A1).	CPB en PBL komen in het rapport Welvaart en Leefomgeving (2015) tot de conclusie dat de mobiliteit zelfs in de lage economische scenario's tot 2040 aanzienlijk zal groeien, zowel op de weg als op het spoor. Juist ook door de technologische vooruitgang. De maatregelen van VERDER zijn niet afdoende om deze toekomstige groei het hoofd te bieden. Voor wat betreft de snelwegen maakt de onlangs verschenen Nationale Markt- en Capaciteitsanalyse (NMCA) 2017 van het Rijk duidelijk dat er nieuwe knelpunten zullen ontstaan op de snelwegen, met name in de Randstad.	Alles wijst erop dat de mobiliteit blijft groeien en dat een aanvullende aanpak van knelpunten nodig is. Dit is verwoord op pagina 18 en 43 en er is dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.
Logistiek	19	Is er wel een groeiende ruimtebehoefte om de internationale goederenstromen via de A1 op te vangen, zowel op de rijksweg als op de aangrenzende logistieke centra?	De NMCA 2017 toont aan dat de mobiliteit in de Noordvleugel van de Randstad verder zal doorgroeien, ook op het gebied van internationale goederenstromen, mede door de sterke logistieke sector in Barneveld en Nijkerk, de groei van het Amsterdamse Havencomplex en de groei van Schiphol en Lelystad Airport.	Op pagina 18 na " ... profiteert van de wereldhandel." wordt toegevoegd: "In de regio Amersfoort komt dit mede door de sterke logistieke sector in Barneveld en Nijkerk en de groei van het Amsterdamse Havencomplex."
Watervraagstuk	21	Het watervraagstuk speelt in de Atlas van de Regio Amersfoort nog een prominente rol, maar komt in de Visie pas terug op pagina 37. Bovendien wordt het watervraagstuk teveel beperkt tot het watersysteem. Het vraagstuk moet in de volle breedte en prominenter opgepakt worden in de RRV. Denk aan hittestress, wateroverlast, circulaire economie, etc.	Water heeft de basis gelegd voor een vitale en aantrekkelijke regio en zal ook in de toekomst een belangrijke rol spelen bij de klimaatadaptatie en de verbetering van de leefkwaliteit. Deze opgave mag inderdaad prominenter geagendeerd worden in de RRV. Overigens is het 'Watervraagstuk' wel prominent geagendeerd in het uitvoeringsprogramma. Actie 1 daarin is namelijk het "Watersysteem toekomstbestendig maken en inzetten als ruimtelijke drager". Deze actie wordt ondergebracht bij het Klimaatprogramma met als trekker het Platform Water Vallei & Eem.	Op pagina 11 wordt als eerste zin aan de derde alinea toegevoegd: "Zo heeft het watersysteem de basis gelegd voor een vitale en aantrekkelijke regio." Op pagina 19 wordt na de zin "Na 2030, als stringent klimaatbeleid doorzet, zal de CO2-prijs verder oplopen." toegevoegd: "De klimaatverandering heeft ook grote gevolgen voor het watersysteem in de volle breedte. De kwaliteit van het water, drinkwater, hittestress, wateroverlast of juist watertekorten zijn vraagstukken die op deze regio afkomen. Dit bedreigt zowel de leefkwaliteit in de steden en dorpen als de sterk ontwikkelde agrarische sector."

Thema	Indiener	Samenvatting	Reactie Regio Amersfoort	Tekstwijziging in RRV
3. Groei vraagt om heldere keuzes in deze visie				
Is verdere groei van de regio nodig?	03	Het is maar de vraag of groei een belangrijke voorwaarde is voor een vitale en aantrekkelijke regio. Als de focus alleen op groei ligt zal dat de leefbaarheid, kwaliteit en het welzijn van inwoners van onze Regio aantasten.	Groei is geen doel op zich. Maar de Regio Amersfoort groeit, zowel van binnenuit als door veranderingen in de demografische en economische structuur van Nederland. Als er geen woningen worden gebouwd om de groei op te vangen dan zullen de woningprijzen stijgen en lagere inkomensgroepen moeten uitwijken naar elders. Bovendien komt het draagvlak voor voorzieningen dan onder druk te staan (zie pagina 23 2 ^e alinea van de concept-RRV). Het onbeperkt toelaten van groei leidt tot aantasting van de leefkwaliteit. Daarom staat in de RRV kwaliteit voorop, ook bij groei. Hiervoor zijn duidelijke voorwaarden geformuleerd.	De regio stelt kwaliteit voorop, ook nu er groei op de regio afkomt en zet daarmee in op het verbeteren van de leefbaarheid, kwaliteit en het welzijn van inwoners in de regio. Er is dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst. Zie overigens wel pagina 18 waar het gaat over de wijzigingen in hoofdstuk 4.
Samenhang met Flevoland	03, 07	Er zijn in Noordvleugelverband afspraken gemaakt over een gedeeltelijke afleiding van de vestigingsdruk richting Almere. Het is dus belangrijk om de potentiële bouwlocaties in Zuidelijk Flevoland (als overloop voor de Randstad en de Regio Amersfoort) in deze visie te betrekken.	Regio Amersfoort heeft een andere keus gemaakt. Wij vinden het van belang om de groei in onze eigen regio op te vangen om hierboven genoemde redenen. De regio kent bovendien veel bedrijven en bewoners die sterk verbonden zijn met de regionale en lokale economische en sociale structuren. Verhuizen naar Flevoland is voor deze groepen geen overigens is bij het maken van de afspraken in Noordvleugelverband uitgegaan van 1.800 woningen voor onze regio, waar de raming in 2013 uitkwam op een tekort van 12.000 woningen (midden scenario EIB).	Op pagina 25 wordt als derde alinea (na "...rondom Amsterdam en Utrecht.") toegevoegd: "Eerder is wel gedacht dat een deel van de vraag naar woningen in Regio Amersfoort kan worden opgevangen in Almere. In 2014 heeft Regio Amersfoort de situatie op de woningmarkt onderzocht en daarbij is de conclusie getrokken dat het beter is de woningvraag in de eigen regio op te vangen (om de hiervoor benoemde redenen van voorkomen prijsopdrijving en behoud van draagvlak voor voorzieningen). Afsproken is om in een Regionale Ruimtelijke Visie aan te geven hoe de woningbehoefte op de langere termijn binnen de regio kan worden opgevangen. Dit komt in de volgende hoofdstukken van deze RRV aan de orde."
Wonen in de Regio's Amersfoort en Food Valley	22	Het zou goed zijn om nu alvast na te denken over nieuwe woningbouwplannen, in zowel de regio Amersfoort als de regio Food Valley, en daarop voor te sorteren. Dit vraagt wel om voorzichtigheid. Flexibiliteit is noodzakelijk om in te kunnen spelen op (onvoorziene) kansen uit de markt. Daarbij kan gedacht worden aan transformatieopgaven die nu nog niet in beeld zijn. Wij adviseren daarvoor ruimte te	De RRV kiest voor een kwalitatieve beschrijving van de voorwaarden voor groei, ook voor de woningbouwopgave. Door jaarlijks te monitoren brengt Regio Amersfoort in beeld wat vraag en aanbod aan woningen voor de komende jaren is (actie 13 uit het uitvoeringsprogramma). Gemeenten kunnen dit gebruiken bij hun programmering. 10 jaar voor het ontstaan van een tekort	Regio Amersfoort denkt na over nieuwe woningplannen bij de acties 13, 14 en 15 van het Uitvoeringsprogramma. Deze zienswijze bevat dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst. De formulering van actie 14 wordt overigens wel aangepast, zie pagina 24 van deze Nota van Beantwoording, waar het gaat over het hoofdstuk Uitvoeringsprogramma.

		reserveren in de programmering en uit te kijken met harde contracten en/of het doen van dure grondaankopen.	neemt de regio het initiatief dat Amersfoort, Leusden, Nijkerk en Soest een gezamenlijk proces starten om op zoek te gaan naar nieuwe woningbouwlocaties in het regionale hart (actie 14 uit het uitvoeringsprogramma). Besluitvorming hierover zal dan plaatsvinden.	
Woningaantallen en woningtypes	08	De Visie geeft geen helder beeld over de woningaantallen en verdeling van woningtypes in de regio en in het bijzonder in het regionale hart.	De RRV kiest voor een kwalitatieve beschrijving van de voorwaarden voor groei, ook voor de woningbouwopgave. Door jaarlijks te monitoren brengt Regio Amersfoort in beeld wat vraag en aanbod aan woningen voor de komende jaren is (actie 13 uit het uitvoeringsprogramma). 10 jaar voor het ontstaan van een tekort neemt de regio het initiatief dat Amersfoort, Leusden, Nijkerk en Soest een gezamenlijk proces starten om op zoek te gaan naar nieuwe woningbouwlocaties in het regionale hart. (Actie 14 uit het uitvoeringsprogramma). Besluitvorming hierover zal dan plaatsvinden. De kwalitatieve differentiatie is op hoofdlijnen beschreven op pagina 31, waar bijvoorbeeld benadrukt wordt dat de gemeenten binnen het regionale hart een eigen woonkwaliteit hebben waar goed op aangesloten kan worden. De differentiatie wordt op pagina 56 nog verder geduid op basis van de verschillende woonwensen van Denkers en Doeners in deze regio. De precieze uitwerking van het woningbouwprogramma naar sociale huur, koop en vrije sector huur vindt niet op regionaal niveau plaats, maar wordt door de gemeenten afzonderlijk gedaan in hun woningbouwprogramma. De regionale woningmarktmonitor is daarvoor één van de bouwstenen.	De RRV geeft een ruimtelijk concept voor aanvullende woningbouw (concentratie in het regionale hart) en maakt duidelijk welke locaties zich lenen voor welk woonmilieu. Aan de woningaantallen en woningtypes wordt aandacht besteed bij de acties 13 en 14 van het Uitvoeringsprogramma. Deze zienswijze bevat dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst. De formulering van actie 14 wordt overigens wel aangepast, zie pagina 24 van deze Nota van Beantwoording, waar het gaat over het hoofdstuk Uitvoeringsprogramma.
Grip op groei van buitenaf	13, 19	Net zoals voor onze regio is het van belang dat overige regio's ook zoveel mogelijk voorzien in het opvangen van hun eigen behoeften. Het is belangrijk dat de Regio Amersfoort dit standpunt blijft uitdragen bij de betreffende regio's en provincies. Neem de bouwprognoses in Amsterdamse en Utrechtse regio's mee in de uitwerking van het bouwprogramma in de Regio Amersfoort en zet deze af tegen de mogelijkheden in de regio Amersfoort.	De afstemming met andere regionale woningmarkten is van groot belang. Ook in Noordvleugelverband wordt daarom regelmatig een monitor opgesteld en ook door de provincie Utrecht. Bij actie 13 en 14 van het uitvoeringsprogramma worden deze meegenomen. De regio's om ons heen willen gelukkig ook graag hun eigen groei opvangen. Regio Amersfoort zal hier ook blijvend op inzetten en volgen of dit die regio's lukt. Wel bestaat een deel van onze	Regio Amersfoort ondersteunt deze zienswijze volledig en neemt deze mee bij actie 13 en 14 van het uitvoeringsprogramma. Op pagina 29 wordt onderaan na "Als de economie sneller groeit, of de regio's rondom Amsterdam en Utrecht slagen er niet in om voldoende woningen te realiseren" toegevoegd: "(hoewel dit wel hun inzet is en Regio Amersfoort dit ook blijft bepleiten)"

			groeibehoeftte uiteraard uit mensen die graag naar deze regio willen verhuizen, ook vanuit de Amsterdamse en de Utrechtse regio (maar dat is wat anders dan verdringing omdat elders te weinig gebouwd wordt).	
Vergrijzing en gezinsverdunding	01, 05, 18	In de analyse missen de segmenten sociale en vrije sector huur. Ook mist de verdeling van het woningbezit naar type woning en gegevens over de samenstelling van de huishoudens naar huishoudeninkomens en leeftijd. Wat nu niet duidelijk wordt is dat vergrijzing en gezinsverdunding zorgen van een toename van de vraag van een- en tweepersoonshuishoudens naar kleine, betaalbare woningen. En tegelijkertijd mogelijk tot vrijkomende eengezinswoningen.	De RRV kiest voor een kwalitatieve beschrijving van de voorwaarden voor groei, ook voor de woningbouwopgave. Zo worden vergrijzing en kleinere huishoudens in de RRV als belangrijke drijfveer voor een veranderende woningbehoefte genoemd (op pagina 17). De precieze uitwerking hiervan naar sociale huur, koop en vrije sector huur vindt niet op regionaal niveau plaats, maar wordt door de gemeenten afzonderlijk gedaan in hun woningbouwprogramma. De regionale woningmarktmonitor is daarvoor één van de bouwstenen.	De geschetste verandering is op pagina 17 weergegeven en deze zienswijze bevat dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.

Thema	Indiener	Samenvatting	Reactie Regio Amersfoort	Tekstwijziging in RRV
4. Deze visie kiest voor groei met kwaliteit				
Groei in het regionale hart	05	Kies voor echte groei in de stad Amersfoort. Plaats ruimte extensieve en logistieke bedrijven naar de polder om verkeersdruk te verminderen en ruimte effectief in te zetten. En durf Amersfoort echt te verdichten op goed bereikbare plekken. Bijvoorbeeld door hoogbouw op de Wagenwerkplaats en het spooreplacement.	De RRV kiest voor concentratie van de groei in het regionale hart, inclusief Amersfoort. De kansen voor stedelijke woon- en werkmilieus zijn in Amersfoort het grootst. Maar verdichting mag niet ten kosten gaan van de leefkwaliteit in de stad en de wijken.	De RRV kiest voor groei in het regionale hart (inclusief Amersfoort) en deze zienswijze geeft dus geen aanleiding tot aanpassing.
Verdeling van de ruimtedruk	19	Als er nog bebouwing moet plaatsvinden, dan moet er een veel evenwichtiger verdeling in aantallen tussen de verschillende gemeenten in de regio worden voorgesteld. De gemeente Amersfoort kan niet als "invullocatie" gebruikt blijven worden. En als, op basis van onafhankelijk onderzoek, woningbehoefte wordt geconstateerd, dan moet ook een evenwichtiger verdeling van de diverse soorten woningen (sociale woningbehoefte etc.) voorgesteld worden.	De RRV kiest voor een kwalitatieve beschrijving van de voorwaarden voor groei, ook voor de woningbouwopgave. Daarbij wordt ervoor gekozen om een groot deel van de woningbehoefte op te vangen in het regionale hart Amersfoort, Leusden, Nijkerk en Soest. Vooral voor Amersfoort biedt dit kansen om het stedelijke leefmilieu te versterken, vooral in en rondom het stadshart. Ook hier geldt dat het groei met kwaliteit moet zijn en geen 'invul oefening' om de kwantitatieve aantallen te halen. De precieze uitwerking van de voorwaarden naar het woningbouwprogramma (sociale huur, koop en vrije sector huur) vindt niet op regionaal niveau plaats, maar wordt door de gemeenten afzonderlijk gedaan in hun woningbouwprogramma. De regionale woningmarktmonitor is daarvoor één van de bouwstenen.	Geen aanleiding tot aanpassing.
Ladder Duurzame Verstedelijking	03	De zogenaamde Ladder van Duurzame Verstedelijking speelt in de visie amper een rol.	De Ladder Duurzame Verstedelijking is inmiddels herzien (2017). Bij het opstellen van de visie is nadrukkelijk gebruik gemaakt van de (oude versie van de) Ladder Duurzame Verstedelijking zonder deze expliciet te noemen. Denk aan de getrapte accommodatie van groei: (1) Transformatie, (2) Verdichting, (3) Optoppen, aandikken, splitsen en (4) Gedoseerde uitbreiding op goed bereikbare locaties.	Aanpassing tekst op pagina 31, 3 ^e alinea, na "Daarvoor reikt deze visie drie verschillende strategieën aan" wordt toegevoegd: "die aansluiten op de tweede stap van de Ladder van Duurzame Verstedelijking:...." Aanpassing tekst op pagina 33 4 ^e alinea, na "Uitbreiding in het regionaal hart moet deze" wordt toegevoegd: "conform de derde stap van de Ladder van Duurzame Verstedelijking".
Verhuisbewegingen	06	De verhuisbewegingen tussen Nijkerk en Putten en Barneveld en Putten worden	De relatie tussen Barneveld en Ede is wel in beeld gebracht, dus dat	Toevoegen verhuisstromen tussen Nijkerk en Putten en

		niet in beeld gebracht terwijl de woningmarkt van Putten nadrukkelijk functioneert in de flank van de Regio Amersfoort.	kan ook gebeuren voor de relatie met Putten.	Barneveld en Putten in diagrammen op pagina 30
Vang de groei zoveel mogelijk op in bestaand bebouwd gebied	03, 04	Er is druk op de woningmarkt, maar desondanks moeten we zuinig zijn met de natuur die er nog overgebleven is. Natuur is niet alleen voor het milieu belangrijk maar ook voor het leefklimaat. De RRV hanteert het solide uitgangspunt dat regionale groei niet ten koste mag gaan van de waardevolle Landschappen die onze steden omringen. Wij merken op dat de huidige mogelijk nog te realiseren woningbouwlocaties (bijv. Vathorst – West) op gespannen voet staan met dit uitgangspunt.	De RRV stelt reeds vastgestelde woningbouwlocaties niet ter discussie. Dit was een richtinggevend uitgangspunt dat door alle betrokken partijen is meegegeven.	Deze zienswijze is strijdig met het vertrekpunt van de RRV en bevat dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.
Transformatie bestaande gebouwde omgeving	04, 05	Is het een optie om leegstaande panden, bedrijfsruimtes en incurante woningbouw te transformeren tot appartementencomplexen, waardoor verdere "uitbreiding" van de woningbouw beperkt kan worden? Dan blijft de natuur die nog over is verder gespaard.	De RRV kiest nadrukkelijk voor inbreiding en het beperken van de uitbreiding. De suggestie om in te zetten op het transformeren van leegstaande panden sluit naadloos aan op deze keuze. Niet voor niets staat op pagina 31 dat de groei zoveel mogelijk opgevangen moet worden in bestaand bebouwd gebied. Het transformeren van bestaand vastgoed en het verdichten van bestaand bebouwd gebied wordt hier letterlijk genoemd als strategie om meer diversiteit en variatie te realiseren en landschap te behouden. Zie ook de pagina's 32, 33, 45 en 49 van de concept RRV.	De regio onderschrijft deze zienswijze volledig. Dit is opgenomen in de concept-RRV op de pagina's 31, 32, 33, 45 en 49. Er is dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.
Behoud karakter van de Amersfoortse wijken	19	Het motto moet zijn: 'ga uit van wat er al is'. De bestaande wijkindeling is sterk en daarom zou er meer geluisterd moeten worden naar de ideeën en initiatieven van de desbetreffende wijkbewoners.	De RRV zet de bestaande kwaliteiten in als basis voor de visie. De verantwoordelijkheid voor uitwerking van mogelijke verdichtingslocaties ligt bij de gemeenten die dit samen met de bewoners en stakeholders moeten oppakken.	Deze zienswijze overstijgt de reikwijdte van de RRV, omdat de verantwoordelijkheid voor het betrekken van wijkbewoners bij de afzonderlijke gemeenten ligt. Er is dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.
Optoppen, aandikken en splitsen	19	Passages over optoppen, aandikken en splitsen schrappen. In de jaren negentig is er in Amersfoort al een stevige discussie gevoerd en is deze strategie onwenselijk gebleken.	Door structurele veranderingen op de woningmarkt en de economie is aanpassing van de woningvoorraad soms onvermijdelijk. Denk aan veranderingen van de gezinssamenstelling, vergrijzing, werken aan huis en de opkomst van informele werklocaties. Dit heeft in de afgelopen jaren al geleid tot een aanzienlijke toename van het aantal aanpassingen van de woningvoorraad op individueel niveau. Het is dus noodzakelijk om	Stevige discussies moeten soms opnieuw gevoerd worden als de omstandigheden zijn veranderd. Er is dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.

			deze ontwikkeling in goede banen te leiden en hier als gemeente passend beleid voor te ontwikkelen.	
Bescherm de binnenstedelijke kwaliteiten	19	Benoem specifiek de binnenstedelijke locaties en groenstructuren die niet bebouwd mogen worden.	De RRV kiest voor een kwalitatieve beschrijving van de voorwaarden voor groei en wijst geen locaties aan. De precieze locaties voor de verdichting van binnenstedelijk gebied bepalen de gemeenten.	Dit is een lokale verantwoordelijkheid en vormt daarom geen aanleiding tot aanpassing.
Kwaliteit gaat boven kwantiteit	13	De harde kwalitatieve randvoorwaarden zouden leidend moeten zijn. Wanneer niet zou kunnen worden voldaan aan de voorwaarden, heeft dat derhalve tot gevolg dat een deel van de behoefte alsnog niet in de regio kan worden opgevangen. Kwaliteit gaat boven kwantiteit.	De RRV onderschrijft dat kwaliteit boven kwantiteit gaat. Maar het realiseren van voldoende woningen is ook een kwaliteitsaspect: te weinig woningen betekent prijsopdrijving. Het behouden van een gezonde, vitale regio, kan alleen als er ook ruimte geboden wordt voor de groei. Het is dus wel het uitgangspunt dat de groei wordt opgevangen in de regio. Gezien de omvang van deze groeiopgave is het niet mogelijk om moeilijke kwalitatieve afwegingen uit de weg te gaan.	Gezien de omvang van de groeiopgave is het niet mogelijk om moeilijke kwalitatieve afwegingen uit de weg te gaan. Wel stelt de RRV kwaliteit voorop. In de tekst wordt dit duidelijker gemaakt door de volgende wijzigingen: - De titel van hoofdstuk 4 als volgt aangepast: "Deze visie kiest voor kwaliteit" - Op pagina 29 wordt de eerste alinea als volgt gewijzigd: "Regio Amersfoort kiest voor kwaliteit om aantrekkelijk en vitaal te blijven. Er is ruimte voor groei, maar wel onder duidelijke kwalitatieve voorwaarden." - Het begin van de tweede alinea op pagina 29 wordt als volgt: "De druk op de ruimte biedt kansen om kritischer te kijken naar ruimtelijke ontwikkelingen en deze regionaal goed af te stemmen..." - Halverwege deze alinea wordt de zin "Regio Amersfoort wil groeien..." vervangen door: "Regio Amersfoort groeit..." - In de eerste alinea op pag. 31 wordt de laatste zin vervangen door: "Dit aantal is een schatting en wordt de komende jaren door monitoring van de woningmarkt geactualiseerd." - Het begin van de tweede alinea wordt als volgt: "Met deze ruimtelijke visie wordt de keus gemaakt om een belangrijk deel van de regionale groei in het regionale hart op te vangen. Hierdoor kan het voorzieningenniveau..."
Bescherm het landschap	05, 19	Verbied om in het groen te bouwen en benoem specifiek om welke groengebieden het gaat. Geen uitbreidingslocaties meer.	De RRV kiest voor een kwalitatieve beschrijving van de voorwaarden voor groei en wijst geen locaties aan. Voorwaarde 2 besteedt aandacht aan	Of er op termijn nieuwe uitbreidingslocaties moeten worden gezocht, wordt bepaald bij actie14 van het Uitvoeringsprogramma. Daarbij speelt de kwaliteit van

			de bescherming van het landschap. Uitgangspunt is verder dat de groei zoveel mogelijk opgevangen moet worden in bestaand bebouwd gebied om zo de kwaliteit van het landschap te behouden (zie pagina 31 van de concept RRV). Door jaarlijks te monitoren brengt Regio Amersfoort in beeld wat vraag en aanbod aan woningen voor de komende jaren is (actie 13 uit het uitvoeringsprogramma). 10 jaar voor het ontstaan van een tekort neemt de regio het initiatief dat Amersfoort, Leusden, Nijkerk en Soest een gezamenlijk proces starten om op zoek te gaan naar nieuwe woningbouwlocaties in het regionale hart (actie 14 uit het uitvoeringsprogramma). Besluitvorming hierover zal dan plaatsvinden.	het landschap een hele belangrijke rol (zie voorwaarde 2 van de Visie). Deze zienswijze bevat dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst. De formulering van actie 14 wordt overigens wel aangepast, zie pagina 24 van deze Nota van Beantwoording, waar het gaat over het hoofdstuk Uitvoeringsprogramma.
Uitleglocaties	12, 13	Binnen de kaders en de looptijd van de Structuurvisie Nijkerk/Hoevelaken 2030 is in zekere mate rekening gehouden met ontwikkelmogelijkheden die invulling kunnen geven aan een extra groeiopgave. In lijn met deze structuurvisie ziet Nijkerk geen ruimte voor nieuwe grootschalige woningbouwontwikkelingen in het buitengebied die een aantasting vormen van het waardevolle landschap. De gemeente Leusden biedt geen uitleglocaties voor bovenregionale woningvraag in Leusden.	Nijkerk en Leusden kiezen voor het behouden en versterken van bestaande kwaliteiten. Dit is geheel in lijn met de RRV. De prognoses voor langere termijn laten echter zien dat de woningbehoefte groter zal zijn dan het planaanbod. De RRV wijst het regionale hart aan voor de opvang van de groei waarvoor nu nog geen locaties in beeld zijn. Door transformeren en verdichten wordt de groei zoveel mogelijk opgevangen in bestaand bebouwd gebied. Door jaarlijks te monitoren brengt Regio Amersfoort in beeld wat vraag en aanbod aan woningen voor de komende jaren is (actie 13 uit het uitvoeringsprogramma). 10 jaar voor het ontstaan van een tekort neemt de regio het initiatief dat Amersfoort, Leusden, Nijkerk en Soest een gezamenlijk proces starten om op zoek te gaan naar nieuwe woningbouwlocaties in het regionale hart. (Actie 14 uit het uitvoeringsprogramma). Besluitvorming hierover zal dan plaatsvinden. Regio Amersfoort wil ook geen ruimte bieden voor de bovenregionale woningvraag. De regio's om ons heen willen gelukkig ook graag hun	In de RRV zal nog duidelijker worden aangegeven hoe met het vraagstuk van woningbouw wordt omgegaan. Op pagina 33 wordt de laatste alinea als volgt gewijzigd: "Op basis van het midden scenario van het EIB uit 2013 kan verondersteld worden dat de vraag naar woningen tot 2040 mogelijk groter zal zijn dan het aanbod dat gerealiseerd kan worden in bestaand bebouwd gebied. Als gekozen wordt voor uitbreiding in het regionaal hart moet deze, conform de derde stap van de Ladder van Duurzame Verstedelijking, bijdragen aan het versterken van de voorzieningenstructuur en slim gebruik maken van de bereikbaarheid, vooral per spoor. Uitbreiding van dorpen is alleen wenselijk als het dorpse karakter behouden blijft en de uitbreiding in de nabijheid van een bestaande voorzieningenkern ligt. De voorwaarden voor eventuele uitbreiding van het regionale hart en de dorpen zijn verder uitgewerkt in hoofdstuk 5." Vervolgens wordt een alinea toegevoegd: "Gezien de ontwikkeltijd van nieuwe locaties (10 jaar) is het verstandig om de druk op de regionale woningmarkt actief te monitoren op de vraag of en wanneer een tekort aan woningbouwlocaties zich daadwerkelijk gaat voordoen. Dit is dan ook een gezamenlijk actiepunt voor alle

			eigen groei opvangen. Regio Amersfoort zal hier ook blijvend op inzetten en volgen of dit die regio's lukt. Wel bestaat een deel van onze groei-behoefte uiteraard uit mensen die graag naar deze regio willen verhuizen, ook vanuit de Amsterdamse en de Utrechtse regio (maar dat is wat anders dan verdringing omdat elders te weinig gebouwd wordt). Wij gaan ervan uit dat de gemeente Leusden doelt op de regionale woningvraag.	gemeenten in het uitvoeringsprogramma van de RRV. Rond 2020 besluiten de raden van Amersfoort, Leusden, Nijkerk en Soest aan de hand van deze monitoring en de daarmee onderbouwde urgentie of een verkenning van locaties voor de periode na 2030 aan de orde is. Pas na en aan hand van deze besluitvorming maken de raden van Amersfoort, Leusden, Nijkerk en Soest afspraken over de manier waarop in het woningtekort kan worden voorzien.” De formulering van actie 14 wordt ook aangepast, zie pagina 24 van deze Nota van Beantwoording, waar het gaat over het hoofdstuk Uitvoeringsprogramma.
Denkers en doeners	02	De RRV biedt ondernemers weinig houvast. Ondernemers hebben concrete projecten nodig om samen met de Regio en het Rijk bij te dragen aan grote transitieopgaven. Het gaat bijvoorbeeld om het versnellen van de energietransitie (CO2-neutrale woningen en scholen, zero-emission stadsdistributie en openbaar vervoer en energieopwekking en -opslag) via een Nationaal Programma met een krachtige en verbindende regie, digitalisering en data (smartcity-oplossingen, snel internet in het buitengebied), mobiliteit (OV, mobility as a service) en klimaatadaptatie, circulaire economie en herstructurerings- en transformatieprojecten in bestaand stedelijk gebied. Er zijn weinig voorstellen inzake de bovengenoemde transitieopgaven die opschaalbaar en/of exporteerbaar zijn. Het kabinet stelt immers per transitieopgave middelen beschikbaar voor publieke basisinvesteringen en een financiële bijdrage aan onrendabele business cases in de publieke en private sector. Een regionale aanpak gericht op concrete projecten, zorgt voor een snelle en slagvaardige uitvoering. Hierbij wordt aangesloten op investeringsprogramma's van decentrale overheden in 'Naar een duurzaam Nederland'.	De RRV beschrijft de noodzaak van groei in de regio en de voorwaarden waaronder dat kan gebeuren. Het gaat hierbij vooral om ruimtelijke effecten. Hoe dit concreet wordt ingevuld en met welke projecten moet worden opgenomen in het economische deelprogramma dat is benoemd in het uitvoeringsprogramma (actie 11). De genoemde onderwerpen zijn zeer interessant om verder uit te zoeken. Daarover wordt op dat moment ook graag verder gesproken met de Federatie Bedrijvenkringen.	De regio ziet de visie vanuit het bedrijfsleven als een uitnodiging om deze gezamenlijk te concretiseren bij de uitvoering van actie 11 van het Uitvoeringsprogramma. Daarom vormt deze zienswijze geen aanleiding voor aanpassing van de tekst.

Thema	Indiener	Samenvatting	Reactie Regio Amersfoort	Tekstwijziging in RRV
5. Deze visie kiest voor groei onder voorwaarden				
Eemvallei	17	De landschappelijke fraaie zone tussen de spoorlijn Baarn-Amersfoort en de bebouwing van Soest moet binnen de landschappelijke beschermingszone worden gehouden. Verder oprukken van bebouwing vanuit de kernen het Eemland in is onnodig en ongewenst.	De RRV benoemt de waardevolle landschappen van de regio, waaronder de Eemvallei. Op de kaart van de RRV zijn de landschappen indicatief ingetekend gebaseerd op de Kwaliteitsgidsen van de Provincie Utrecht. De afweging of in de genoemde zone tussen de spoorlijn Baarn-Amersfoort en de bebouwing van Soest al dan niet woningbouw wenselijk is, moet worden gemaakt bij de uitvoering van actie 14 van het Uitvoeringsprogramma.	De precieze situering van uitbreidingslocaties zal nader worden bepaald bij actie 14 van het Uitvoeringsprogramma. Deze zienswijze bevat dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.
Recreatie op de Veluwe	06	Voor de revitalisering van vakantieparken op de Veluwe werken verschillende gemeenten in regionaal verband nauw met elkaar samen binnen het programma "Vitale Vakantieparken". Vanuit de Regio Amersfoort is dat de gemeente Barneveld.	Het samenwerkingsverband 'Vitale Vakantieparken' speelt een belangrijke rol bij de revitalisering van de recreatieve infrastructuur op de Veluwe.	Op pagina 39 onder kopje d. Veluwe na "Deze recreatieve infrastructuur is vaak gedateerd en toe aan een flinke opknappbeurt of sanering." wordt toegevoegd: "Hiervoor is het samenwerkingsprogramma 'Vitale Vakantieparken' opgesteld."
Recreatie versus natuur	19	Maak een duidelijk onderscheid tussen recreatieve gebieden en natuurgebieden.	Het is belangrijk om een duidelijk onderscheid te maken tussen natuurgebieden (vooral stiltegebieden) en recreatieve gebieden. Het opstellen van een dergelijke zonering is opgenomen als actie 2 in het Uitvoeringsprogramma.	Het gevraagde onderscheid tussen recreatieve gebieden en natuurgebieden zal gemaakt worden binnen actie 2 van het Uitvoeringsprogramma. Er is dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.
Bovenregionale verbindingen	06	De verkeersdoorstroming op de A28 en een intensivering van de spoorverbinding Amersfoort-Zwolle moet aangepakt worden. Hier kunnen de Regio Amersfoort en de Regio Noord Veluwe gezamenlijk optrekken.	De bovenregionale bereikbaarheid speelt een belangrijke rol in de RRV. In het Uitvoeringsprogramma (actie 7) is concreet de Spoorcorridor Utrecht-Harderwijk opgenomen die wordt getrokken door de provincies Utrecht en Gelderland en waarin de regio's Amersfoort en Noord Veluwe in de klankbordgroep zitten. Voor de A28 is inmiddels ook een gezamenlijke verkenning met meerdere partijen gestart, waaronder de regio's Amersfoort en Noord Veluwe.	Deze zienswijze is al opgenomen als actie 7 van het Uitvoeringsprogramma. Er is dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.
Next mobility	07	Knooppuntontwikkeling, smart mobility en de elektrische fiets krijgen te weinig aandacht in de Regionale Ruimtelijke Visie.	De technologie ontwikkelt zich snel in de mobiliteit, maar het is op dit moment nog niet duidelijk wat de effecten zullen zijn. Over het toenemend belang van verplaatsing met de fiets (onder andere door de opkomst van de elektrische fiets) is inmiddels enige duidelijkheid. Dit is ook opgenomen in de RRV. Daarnaast wordt aandacht	De in deze zienswijze aangesneden onderwerpen zijn voldoende opgenomen in de RRV onder de voorwaarden 3, 4 en 5. Er is dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.

			besteedt aan knooppuntontwikkeling, in die zin dat ervoor wordt gekozen om ruimte rondom stations te benutten voor verdichting of ontwikkeling (voorwaarde 4). Smart mobility krijgt aandacht in het regionale vervoersoverleg.	
Bereikbaarheid als sturend principe	13, 19	Bereikbaarheid is een belangrijke voorwaarde voor ruimtelijke ontwikkelingen, maar niet HET sturend principe. De kwaliteit van de leef- en woonomgeving staat bovenaan. Verdichting en benutting van stationslocaties is dan ook alleen mogelijk voor zover deze passend is bij de lokale context, maat en schaal.	De RRV moedigt het beter benutten van de bestaande bereikbaarheid aan. Dit betekent ook een betere benutting van de stationslocaties in de regio. Vanzelfsprekend moet de ontwikkeling van de stationsomgeving zich voegen in de lokale context.	De precieze ruimtelijke en programmatische uitwerking van ontwikkelingen op stationslocaties is in handen van de betreffende gemeenten. Deze zienswijze bevat dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.
Regionaal wegennet	15	In de RRV ligt bij de autobereikbaarheid de nadruk op het Rijkswegennet. Maar een goede ontsluiting van de regio is ook in belangrijke mate afhankelijk van regionale verbindingen. Enkele regionale wegen vormen een bottle neck in het netwerk (zoals de N224 en N226) waardoor niet alleen de bereikbaarheid onder druk staat maar ook het milieu, de luchtkwaliteit, de veiligheid en de leefbaarheid.	Regionale verbindingen zijn inderdaad ook van belang. Binnen VERDER worden deze ook aangepakt. Voor de lange termijn wordt binnenkort gestart met het opstellen van een Regionale Ruimte en Mobiliteitsagenda (actie 5 in het uitvoeringsprogramma, trekker provincie Utrecht). Daarbinnen moet bekeken wat aangepakt moet worden binnen de provincie Utrecht.	De uitwerking van deze zienswijze maakt deel uit van actie 5 van het Uitvoeringsprogramma. Er is dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.
Nieuwe stations	17	Het eventueel situeren van een halte op de spoorlijn Amsterdam-Apeldoorn ter hoogte van Soest is ongewenst. Datzelfde geldt voor een gecombineerde halte op de lijn Hilversum-Amersfoort ten behoeve van Soest en Baarn. Beide treinhaltens zouden immers de rode contour ver overschrijden. Voorts zal een zeer grote uitbreiding van de benodigde infrastructuur voor vernietiging van de landschappelijk fraaie zone zorgen.	Betere benutting van het spoorwegennet heeft hoge prioriteit in de RRV. Toevoeging van een nieuw station op de lijn Hilversum-Amersfoort, mogelijk in combinatie met woningbouw, biedt kansen voor verbetering van de ov-relatie van Soest met enerzijds Amersfoort en anderzijds Hilversum en Amsterdam. Of dit inderdaad wenselijk en mogelijk is moet nog onderzocht worden, zowel in relatie tot de exploitatie van de spoorlijn als de mogelijke aantasting van waardevolle landschappen.	De wenselijkheid en inpasbaarheid van nieuwe stations en uitbreidingslocaties moet nader verkend worden, maar wij zien hier kansen en deze zienswijze biedt dus geen aanleiding om tekst of tekeningen aan te passen.
Lokaal vitaal samen sterk	13	Het is van groot belang dat een verdergaande centrumfunctie van Amersfoort niet ten koste gaat van het voorzieningenniveau in de kernen van de andere gemeenten.	De vitaliteit van de verschillende kernen is een belangrijk doel van de RRV. Voor sommige voorzieningen is niet genoeg draagvlak in elke kern. Voor de meeste regionale voorzieningen vervult Amersfoort de centrumfunctie.	Deze zienswijze wordt volledig onderschreven in de RRV. De voorwaarden in de paragraaf "Lokaal vitaal, samen sterk" (pagina 49) hebben hier volledig betrekking op. Er is dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.
Gezonde leefomgeving	07	De gezonde leefomgeving wordt in de regio Amersfoort volwaardig meegewogen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Daarom kan dit meer aandacht in uw visie krijgen.	De gezonde leefomgeving wordt niet letterlijk genoemd maar is wel helemaal verweven in de RRV. De borging van landschappelijke en ecologische waarden, de waterveiligheid, meer ruimte voor de fiets, de nabijheid van voorzieningen, goede opleidingen en een passende woningvoorraad zijn allemaal aspecten die zeer veel bijdragen aan een gezonde leefomgeving.	Hoewel niet expliciet genoemd is leidt het streven naar een aantrekkelijke en vitale regio tot een gezonde leefomgeving. Er is dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.

Denkers en doeners	19	Het onderscheid tussen denkers en doeners en de invulling van het woningbouwprogramma naar aanleiding hiervan zal ertoe leiden dat de gemeente Amersfoort vooral de sociale woningbouw voor haar rekening moet nemen met uiteraard de nodige financiële consequenties. Daarenboven kunnen de overige 8 gemeentes meer bouwen voor koop en [middel]dure huur. Indien dit werkelijkheid gaat worden zou een segregatie kunnen ontstaan met alle gevolgen van dien voor de leefbaarheid. Kortom, schrap het onderscheid tussen denkers en doeners en de conclusies die daaruit zijn getrokken.	De RRV gebruikt de typering van denkers en doeners om duidelijk te maken dat er verschillende economische clusters zijn die elkaar kunnen versterken en er binnen deze clusters verschillende soorten mensen werken met eigen woonbehoeftes. Wij zien niet hoe het onderscheid tussen denkers en doeners ertoe zou leiden dat er meer sociale woningbouw in Amersfoort (met veel denkers) zou moeten komen. De RRV streeft naar een vitale en aantrekkelijke regio voor alle soorten mensen en bedrijven.	In de RRV staat niet dat de sociale woningbouw vooral in Amersfoort moet komen en het onderscheid tussen denkers en doeners leidt hier ook niet toe. Daarom is er geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.
Kracht van Oost	06	De ruimtelijke economische analyse "Kracht van Oost" biedt diverse aanknopingspunten om verbinding te zoeken met de economische structuren rondom de Veluwe. Door samenwerking te zoeken en relaties te benoemen kunnen de Regio Amersfoort en de Regio Noord Veluwe de kansen die er liggen wellicht beter benutten.	Bij het opstellen van de RRV is kennisgenomen van het onderzoek "De kracht van oost". In dit onderzoek worden veel aspecten genoemd die in de RRV worden getypeerd met het onderscheid tussen denkers en doeners. Bij de uitvoering van actie 11 uit het Uitvoeringsprogramma (economisch deelprogramma opzetten om de synergie tussen denkers en doeners te versterken) wordt dit verder opgepakt en afgestemd met de aangrenzende regio's.	De uitwerking van deze zienswijze maakt deel uit van actie 11 van het Uitvoeringsprogramma. Er is dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.
Energie en Duurzaamheid	07, 13	De RRV zet in op een regionale duurzame circulaire economie. De betekenis, de te nemen maatregelen en de gevolgen van deze inzet zijn echter erg globaal en geven weinig houvast. Op dit moment ontbreekt er in de RRV een duidelijk en helder duurzaamheidsprofiel. Een dergelijk profiel kan de inzet van de regio helpen bij haar positionering en beoogd toekomstbeeld. De Regio Amersfoort kan niet wegblijven van het aanbieden van locaties voor duurzame energie. Naast een uitnodiging aan de markt en maatschappij moet de Regio ook een eigen ambitie presenteren.	Het voornemen om in de te zetten op een regionale duurzame circulaire economie is voor de regio een grote sprong voorwaarts. Tot nu toe trachtte iedere gemeente zijn eigen koers te varen. Voor het formuleren van een regionaal duurzaamheidsprofiel en een beoogd toekomstbeeld kwam de RRV nog te vroeg. Als actie 16 in het Uitvoeringsprogramma is opgenomen dat de regiogemeenten samen een regionaal energie-afsprakenkader gaan opstellen.	De uitwerking van deze zienswijze maakt deel uit van actie 16 van het Uitvoeringsprogramma. Er is dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.

Thema	Indiener	Samenvatting	Reactie Regio Amersfoort	Tekstwijziging in RRV
6. Uitvoeringsprogramma				
Thema Landschap	07	Het thema landschap is een belangrijke drager van de Regionale Ruimtelijke Visie maar mist in het Uitvoeringsprogramma. En hier mist vooral de relatie met de opgaven op het gebied van klimaat en energie.	De kwaliteit van het landschap staat onder druk door veranderend ruimtegebruik, onder andere door de energietransitie, de toenemende recreatieve druk, de wateropgaven en de schaalvergroting in de landbouw. Vanuit de RRV is er geen aanleiding om een afzonderlijke actie voor het landschap te formuleren. Wel komt dit thema terug in verschillende acties, zoals 2, 3, 14 en 16.	De uitwerking van deze zienswijze maakt deel uit van meerdere acties in het Uitvoeringsprogramma. Er is dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.
Ambitie document landelijk gebied	17	Het Ambitiedocument Landelijk Gebied is zeer urgent. De natuurorganisaties spelen voor dit document een belangrijke rol. Dit geldt voor zowel de terrein beherende instanties waaronder Natuurmonumenten, als belangenbehartigers zoals de SBDE en VVP en diverse andere natuurorganisaties. Wij zien tal van kansen voor het "Ambitiedocument Landelijk Gebied" en zien graag uw uitnodiging voor een eerste bijeenkomst tegemoet. Laten particuliere organisaties en de gemeenten hierin nu eens écht gezamenlijk plannen gaan maken en de uitvoering ter hand nemen. Dat betekent een grote kans voor natuur en landschap in deze regio.	Regio Amersfoort streeft naar een breed gedragen Ambitiedocument Landelijk Gebied (actie 3 van het Uitvoeringsprogramma). Betrokkenheid van genoemde organisaties is daarvoor een belangrijke eerste stap. Het Ambitiedocument is één van de acties uit het programmavoorstel Vrijkomende Agrarische Bebouwing. In dat programmavoorstel is als hoofdvraag opgenomen: welke kwaliteit of koers van het buitengebied (een agrarisch landschap, een recreatie landschap, een woonlandschap) hebben we voor ogen en hoe vinden we samen vormen van (gemeentelijke) sturing om dat te bereiken? Dit traject gebeurt in een aantal bijeenkomsten met experts.	De uitwerking van deze zienswijze maakt deel uit van actie 3 van het Uitvoeringsprogramma. Er is dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.
Uitbreidingslocaties	12, 19	Nu uitbreidingslocaties aanwijzen is voorbarig en ongewenst. Eerst dient een onafhankelijk onderzoek de echte behoefte aan te tonen en eventuele uitbreidingslocaties dienen aan de inwoners voorgelegd te worden.	De RRV wijst geen uitbreidingslocaties aan, maar agendeert deze mogelijke opgave voor de lange termijn. Door jaarlijks te monitoren brengt Regio Amersfoort in beeld wat vraag en aanbod aan woningen voor de komende jaren is (actie 13 uit het uitvoeringsprogramma). 10 jaar voor het ontstaan van een tekort neemt de regio het initiatief dat Amersfoort, Leusden, Nijkerk en Soest een gezamenlijk proces starten om op zoek te gaan naar nieuwe woningbouwlocaties in het regionale hart (actie 14 uit het uitvoeringsprogramma). Besluitvorming hierover zal dan plaatsvinden.	In de RRV worden geen uit- en inbreidingslocaties aangewezen, er is in die zin dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst. Wel wordt actie 14 op pagina 62 als volgt gewijzigd: - "Vraagstuk/opgave: Voldoende woningen realiseren om de groei in de eigen regio op te vangen om het voorzieningenniveau op peil te houden en woningen betaalbaar te houden. - Middel: Zodra uit de periodieke monitoring van vraag en aanbod van woningen blijkt dat de dan voorziene bouwlocaties ontoereikend zijn om te voorzien in de dan geraamde

			Het planproces voor de eventuele aanwijzing van de locaties moet nog vorm krijgen, daarbij worden inwoners betrokken.	woningbehoefte op langere termijn, neemt de Regio het initiatief dat de vier gemeenten in het regionale hart een gezamenlijk proces starten om op zoek te gaan naar nieuwe bouwlocaties. Een voorstel hiervoor wordt op dat moment voorgelegd aan de vier gemeenteraden. Bij het bepalen van het tijdstip waarop dit initiatief wordt genomen wordt er rekening mee gehouden dat het proces om te komen tot de daadwerkelijke realisering van de bebouwing van dergelijke nieuwe locaties in Nederland circa 10 jaar doorlooptijd vergt.” Ongewijzigd blijft: - “Wie? Regio Amersfoort, Amersfoort, Leusden, Nijkerk en Soest - Planning: 10 jaar voor ontstaan van tekort volgens monitor”
Recreatie	13	Mogelijk dat een regionale recreatieve visie meer zicht geeft op een samenhangend recreatief netwerk waarin de gebruiksmogelijkheden voor de recreant enerzijds en een toekomstvaste bedrijfsvoering voor de agrarische sector anderzijds zijn ondergebracht. In deze visie kunnen ook afspraken gemaakt worden over de inspanningen en bijdragen die de betrokken gemeenten leveren.	Binnen Regio Amersfoort wordt reeds goed samengewerkt op het gebied van recreatie en toerisme. Alle gemeenten werken ook in andere verbanden samen voor dit onderwerp. De afstemming van ruimtevragers in het landelijk gebied is onderdeel van het ambitiedocument landelijk gebied (actie 3 van het uitvoeringsprogramma).	Er wordt in regionaal verband al goed samengewerkt op het gebied van recreatie en toerisme en de afstemming met andere ruimtevragers komt aan de orde bij de uitvoering van actie 3. Er is dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst.
Wonen	14	Geef binnen de uitvoeringsagenda prioriteit aan de ruimtelijke gevolgen (type woning, bebouwingsdichtheid, e.d.) van de geschetste woningbouwopgave (en andere ruimtevragers) binnen de kernregio Amersfoort Leusden Nijkerk Soest.	De RRV kiest voor een kwalitatieve beschrijving van de voorwaarden voor groei, ook voor de woningbouwopgave. Door jaarlijks te monitoren brengt Regio Amersfoort in beeld wat vraag en aanbod aan woningen voor de komende jaren is (actie 13 uit het uitvoeringsprogramma). 10 jaar voor het ontstaan van een tekort neemt de regio het initiatief dat Amersfoort, Leusden, Nijkerk en Soest een gezamenlijk proces starten om op zoek te gaan naar nieuwe woningbouwlocaties in het regionale hart (actie 14 uit het uitvoeringsprogramma).	De precieze ruimtelijke gevolgen van de woningbouwopgave voor het regionale hart kunnen op dit moment nog niet worden aangegeven, maar worden bepaald bij de uitvoering van actie 14 van het Uitvoeringsprogramma. Deze zienswijze bevat dus geen aanleiding tot aanpassing van de tekst. De formulering van actie 14 wordt overigens wel aangepast, zie pagina 24 van deze Nota van Beantwoording.

			Besluitvorming hierover zal dan plaatsvinden. Wij willen dit niet later doen omdat planontwikkeling tijd kost, maar ook niet eerder doen omdat voorspellingen voor de lange termijn steeds meer onzekerheden bevatten en omdat we binnenstedelijke ontwikkeling zo lang mogelijk willen stimuleren.	
Veiligheids Regio Utrecht	20	De Veiligheids Regio Utrecht wordt niet als partner genoemd in het uitvoeringsprogramma. Door de VRU in een vroeg stadium te betrekken kan de Omgevingsveiligheid als onderwerp ingebracht worden bij ontwikkelingen die plaatsvinden en kan de VRU risico's in kaart brengen, op tijd meedenken in oplossingen en adviseren over te nemen maatregelen	Omgevingsveiligheid speelt een belangrijke rol voor aantrekkelijke en vitale leefomgeving. Dit speelt echter met name een rol op een lager schaalniveau. De VRU wordt meestal betrokken bij concrete ontwikkelingen door de gemeente die verantwoordelijk is voor de planvorming.	Geen aanleiding voor aanpassingen.
Omgevingsvisies	08	In het kader van de Omgevingswet zal iedere gemeente een Omgevingsvisie moeten opstellen en onduidelijk is in hoeverre deze concept RRV vooruitloopt dan wel aansluit op die Omgevingsvisie. Hier komt nog bij dat de definitieve RRV bij de betrokken provincies, Gelderland en Utrecht, input zal leveren aan provinciaal ruimtelijke plannen. Dit vraagt om meer precisie en afstemming.	De RRV loopt vooruit op de Omgevingsvisies. Het doel van de RRV is een leidraad bieden voor de ruimtelijke ontwikkeling van Regio Amersfoort zodat dit een aantrekkelijke regio kan blijven. Concreet betekent dit dat het de bedoeling is dat de RRV wordt gebruikt als één van de bouwstenen voor de Omgevingsvisies die de gemeenten gaan opstellen. Ook de provincie Utrecht wordt gevraagd de RRV over te nemen in haar Omgevingsvisie en aan Gelderland wordt gevraagd deze mee te nemen bij de aanpassing van haar Omgevingsvisie.	Op pagina 61 is aangegeven dat de RRV een bouwsteen is voor de gemeentelijke Omgevingsvisies (dit wordt gewijzigd in "één van de bouwstenen") en aan provincies duidelijk maakt wat de regio wil. Er is dus geen aanleiding om de tekst op basis van deze zienswijze aan te passen.

Thema	Indiener	Samenvatting	Reactie Regio Amersfoort	Tekstwijziging in RRV
Proces				
Vaststelling in de gemeenteraden	08, 19	De noodzakelijkheid en haalbaarheid van de in de visie genoemde concrete zaken vereisen nader overleg in de raad en om aan voldoende democratische legitimiteit te komen ook meer betrokkenheid van inwoners. Door de vaststeldingsdatum van 1 december 2017 te verplaatsen naar 1 juli 2018 ontstaat de gelegenheid om deze visie voor inspraak voor te leggen aan inwoners en onderdeel te laten zijn van de verkiezingsprogramma's ten behoeve van de gemeenteraadverkiezingen in maart 2018.	In de Startnotitie over het hele proces van de RRV (2015) en het besluit om met fase 2, de visie, te starten (2016) is vastgelegd dat de visie wordt opgesteld met raden en maatschappelijke organisaties. De raden zijn dan ook veelvuldig in het traject geconsulteerd. Participatie van bewoners is niet opgenomen in het proces (wel kon eenieder een zienswijze indienen op de concept-RRV). Achterliggende gedachte is dat een regionale visie vaak te abstract wordt bevonden door inwoners en dat de raden weten wat er leeft onder hun inwoners en hun inwoners vertegenwoordigen. Wij vinden het van belang de RRV vast te laten stellen door de huidige raden, omdat daarmee een uitgebreid traject is doorlopen. Daarom is de datum van 1 december naar voren gekomen. Dit schuift op naar 21 december, gezien de praktische invulling (raadskalenders).	Op pagina 3 wordt als derde alinea tekst toegevoegd om het proces dat is doorlopen te duiden: "Deze RRV is mede tot stand gekomen op basis van meerdere bijeenkomsten met de 9 raden en vele maatschappelijke organisaties. Op de concept-visie kon door eenieder een zienswijze worden gegeven en de wijze waarop wij deze hebben verwerkt is weergegeven in een Nota van Beantwoording."
Afstemming	08	De raad wil meer inzicht in welke keuzes deze Regionale Ruimtelijke Visie maakt met betrekking tot onze stad en wenst betrokken te worden bij de uitwerking van de visie in concrete plannen en vraagt de Regio om samen met ons college daarvoor een voorstel te doen bij de definitieve visie.	De uitwerking van de visie in concrete plannen zal zowel gemeentelijk als regionaal plaatsvinden. Regionale acties staan benoemd in het Uitvoeringsprogramma. Voor elke actie die nieuw wordt opgestart (cursief gedrukt in het rapport) wordt in een bestuursopdracht uitgewerkt welke partijen wanneer aan zet zijn. Bij de meeste acties worden de raden betrokken. In de RRV zal deze werkwijze met bestuursopdrachten worden opgenomen.	Op pagina 61 wordt als laatste alinea toegevoegd: "Voor acties waar wij als Regio Amersfoort zelf aan de lat staan geldt dat bij de start van een actie in een bestuursopdracht wordt uitgewerkt wat we gaan doen (waarom, wie, wat, wanneer). Besluitvorming hierover vindt plaats in de bestuurlijke overleggen van Regio Amersfoort en, waar nodig, ook in de betrokken gemeenteraden. De samenwerking in onze regio is een vrijwillige samenwerking, gebaseerd op een bestuursconvenant. Dit geldt dus ook voor de uitwerkingen. Vertrouwen is daarbij het sleutelwoord!"
Actoren	13	Wij dringen er bij u op aan om bij het verdere proces van formele behandeling en uitwerking van de RRV ook nadrukkelijk inwoners en maatschappelijke actoren in onze regio te blijven betrekken.	De formele behandeling van de RRV gebeurt in de raden. De raden kunnen kiezen in hoeverre zij daarin inwoners en maatschappelijke actoren een rol geven. Bij de uitwerking worden verschillende maatschappelijke actoren betrokken, afhankelijk van het onderwerp. Voor elke actie uit het Uitvoeringsprogramma die nieuw wordt opgestart (cursief gedrukt in het rapport) wordt in een bestuursopdracht uitgewerkt	De wijze waarop en de mate waarin inwoners en maatschappelijke organisaties betrokken worden zal per actie van Uitvoeringsprogramma bepaald worden in een Bestuursopdracht. Op pagina 61 wordt als laatste alinea toegevoegd: "Voor acties waar wij als Regio Amersfoort zelf aan de lat staan geldt dat bij de start van een actie in een bestuursopdracht wordt uitgewerkt wat we gaan doen (waarom, wie, wat, wanneer). Besluitvorming

			welke partijen wanneer aan zet zijn.	hierover vindt plaats in de bestuurlijke overleggen van Regio Amersfoort en, waar nodig, ook in de betrokken gemeenteraden."
Meerduidige regionale oriëntatie	13, 21	Wij dringen er bij u op aan om ook als regio actief in gesprek te gaan en blijven met de regio's, provincies en waterschappen die belang hebben bij de RRV.	Dit nemen wij ter harte en doen wij nu ook al.	Geen aanleiding voor aanpassingen.
Status	13	De RRV is vooralsnog onvoldoende duidelijk over de status en de te volgende procedure bij de uitwerkingen zoals opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Wat wordt de status van deze uitwerkingen? Welke rol hebben de bij de verschillende onderdelen in het programma genoemde partijen? Hoe houden partijen elkaar aan de te maken afspraken? In de RRV moet dit nader worden uitgewerkt.	De status en te volgen procedure verschilt per actie uit het Uitvoeringsprogramma. Soms doet de Regio mee in een project dat door een ander getrokken wordt (bijvoorbeeld het MIRT-onderzoek Oostkant Amsterdam) en dan is de trekkende partij daarin bepalend. Voor acties waar wij als Regio Amersfoort zelf aan de lat staan geldt dat bij de start van een actie in een bestuursopdracht wordt uitgewerkt wat we gaan doen (waarom, wie, wat, wanneer). De samenwerking in onze regio is een vrijwillige samenwerking, gebaseerd op een bestuursconvenant en dat geldt ook voor de uitwerkingen. Vertrouwen is daarbij een sleutelwoord!	Op pagina 61 wordt als laatste alinea toegevoegd: "Voor acties waar wij als Regio Amersfoort zelf aan de lat staan geldt dat bij de start van een actie in een bestuursopdracht wordt uitgewerkt wat we gaan doen (waarom, wie, wat, wanneer). Besluitvorming hierover vindt plaats in de bestuurlijke overleggen van Regio Amersfoort en, waar nodig, ook in de betrokken gemeenteraden. De samenwerking in onze regio is een vrijwillige samenwerking, gebaseerd op een bestuursconvenant. Dit geldt dus ook voor de uitwerkingen. Vertrouwen is daarbij het sleutelwoord!"